

Zo správy o stave ochrany životného prostredia v Banskobystrickom kraji

Miestnu štátnu správu starostlivosti o životné prostredie podľa zákona č. 525/2003 Z. z. vykonávajú v Banskobystrickom kraji v prvom stupni najmä obvodné úrady životného prostredia a krajský úrad životného prostredia, ktorý tiež vykonáva časť agendy v prvom stupni, ale zároveň je aj druhostupňovým a odvolacím orgánom pre obvodné úrady životného prostredia, ak osobitný predpis neustanovuje inak. Orgány miestnej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie vykonávajú túto štátnu správu na nasledovných úsekoch:

- a) vodného hospodárstva, ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania,
- b) ochrany prírody a krajiny,
- c) ochrany a regulácie obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín,
- d) rybárstva s výnimkou hospodárskeho chovu rýb,
- e) ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme,
- f) odpadového hospodárstva,
- g) obalov a odpadov z obalov,
- h) prevencie závažných priemyselných havárií,
- i) posudzovania vplyvov na životné prostredie.

V Banskobystrickom kraji je v súčasnosti 374 522 obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu, čo z celkového počtu 662 128 obyvateľov predstavuje 56,56 %. V porovnaní s priemerom Slovenska 55,16 % je v Banskobystrickom kraji o 1,5 % viac obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu. Najväčší počet je v okresoch Banská Bystrica – 83,07 %, Zvolen – 73,14 % a Žiar nad Hronom – 68,69 %, najnižší v okresoch Krupina – 28,01 %, Poltár – 33,98 % a Veľký Krtíš – 34,30 %.

Kanalizáciu s čistiarnou odpadových vôd majú všetky okresné sídla okrem Krupiny, kde je len čiastočná kanalizácia. Sídlá nad 2 000 obyvateľov s vybudovanou kanalizáciou a čistiarnou odpadových vôd sú nasledovné: Brusno, Čierny Balog (čiasť), Polomka (čiasť), Valaská, Pohorelá (rozostavaná čistiareň odpadových vôd), Podbrezová, Hriňová, Sliac, Dudince, Filákov, Lovinobaňa, Divín, Cinobaňa (čiasť), Kokava nad Rimavicou, Revúca, Jelšava (rozostavané rozšírenie čis-

Banská Bystrica

tiarne odpadových vôd), Tisovec, Klenovec, Očová (čiasť), Zvolenská Slatina, Pliešovce, Hodruša – Hámre, Nová Baňa, Kremnica (rozostavaná čistiareň odpadových vôd) a Hliník nad Hronom.

Problémom je investične nedoriešená dostavba rozostavaných čistiarní odpadových vôd. Pri návrhu rozvoja kanalizácií a čistiarní odpadových vôd v Banskobystrickom kraji je potrebné vychádzať z nasledovných zásad:

a) zabezpečiť vybudovanie kanalizácie a čistiarne odpadových vôd v sídlach nad 10 000 ekvivalentných obyvateľov do 31. 12. 2010 tak, aby odpadové vody spĺňali ukazovatele prípustného znečistenia podľa príslušného nariadenia vlády SR;

b) zabezpečiť vybudovanie kanalizácie a čistiarne odpadových vôd v sídlach od 2 000 do 10 000 ekvivalentných obyvateľov do 31. 12. 2015 tak, aby vypúšťané odpadové vody spĺňali ukazovatele prípustného znečistenia podľa príslušného nariadenia vlády SR;

c) využiť kapacitné možnosti už vybudovaných kanalizačných a čistiarných objektov;

d) zabezpečiť zneškodnenie odpadových vôd v sídlach nachádzajúcich sa v území legislatívnej ochrany vôd (chránené vodohospodárske oblasti, povodie vodárenského toku, pásma hygienickej ochrany zdrojov pitnej vody zabezpečujúce hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou,

ochranné pásma prírodných liečivých a minerálnych vôd), resp. v ich blízkosti;

e) zabezpečiť zneškodnenie odpadových vôd v sídlach situovaných v tesnej blízkosti vodárenských tokov;

f) postupne odstraňovať rozdiel v nižšom podiele obyvateľov napojených na kanalizáciu a čistiareň odpadových vôd oproti podielu obyvateľov napojených na vodovod;

g) nevytvárať v povodí Ipľa a Slanej na tokoch s nízkym prietokom Q 355 dennej vody kanalizačné komplexy so spoločnou čistiarnou odpadových vôd a vyššiu účinnosť čistenia zabezpečiť trojstupňovým čistením odpadových vôd z dôvodu dodržania podmienok stanovených príslušným nariadením vlády SR.

Čo sa týka ovzdušia, možno konštatovať, že na základe údajov porovnávajúcich vývoj emisií základných znečisťujúcich látok v rokoch 2000 až 2003 v okresoch Banskobystrického kraja, je možné pozorovať pokles množstva tuhých znečisťujúcich látok (TZL) takmer vo všetkých okresoch celého BB kraja. Pre emisie TZL v kraji je charakteristická ich rozkolísanosť, najmä v okresoch Lučenec a Krupina, kde v roku 2003 bol oproti roku 2002 zaznamenaný mierny nárast emisií TZL. Emisie oxidu siričitého majú stúpajúcu tendenciu v okresoch Lučenec, Poltár, Revúca a Žiar nad Hronom, v ostatných okresoch má vývoj produkcie emisií klesajúcu tendenciu s miernymi fluktuáciami v niektorých okresoch. Emisie oxidu dusičitého majú vo väčšine okresov trvalo klesajúcu tendenciu, s výnimkou okresov Žiar nad Hronom, Revúca, Poltár a Lučenec, kde bol zaznamenaný nárast emisií oxidov dusíka. Produkcia emisií oxidu uhľnatého má v jednotlivých okresoch odlišný charakter. V okresoch Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Detva, Krupina, Revúca, Veľký Krtíš a Zvolen majú klesajúci trend, naopak v okresoch Lučenec a Poltár stúpajúci. V okresoch Rimavská Sobota a Žiar nad Hronom je zreteľný pokles emisií CO s výnimkou roku 2003, v ktorom

Ipeľ znečistený odpadkami

boli zaznamenané výkyvy smerujúce k zvýšeniu týchto emisií. Emisie VOC (prchavé organické látky) majú vo väčšine okresov stúpajúci charakter, s výnimkou okresov Banská Štiavnica a Zvolen, v ktorých sú stabilizované trendy smerujúce k znižovaniu produkcie VOC.

Na krajskej úrovni je zreteľný celkový pokles emisií TZL a NO_2 a pokles emisií SO_2 , CO a VOC s miernymi fluktuáciami v niektorých rokoch. Nárast emitovania základných znečisťujúcich látok bol zaznamenaný najmä v okresoch Lučenec a Žiar nad Hronom, naopak najstabilnejšia tendencia znižovania emisií znečisťujúcich látok sa prejavuje v okresoch Krupina, Rimavská Sobota a Zvolen. Medzi najvýznamnejšie faktory vplývajúce na tento pokles môžeme zaradiť najmä zmenu zloženia palivovej základne, pokles výroby, ale aj procesy zavádzania nových a modernizácie starých technológií. V súčasnosti nepriaznivým trendom v nadväznosti na ochranu ovzdušia je lokálne vykurovanie na tuhé palivá. Vzhľadom na nárast cien zemného plynu začal návrat k používaniu tuhých palív. Očakáva sa, že tento zdroj bude v najbližších rokoch významne narastať.

Lokálne znečistenie ovzdušia sa v BB kraji meria na meracích staniciach v Banskej Bystrici, Hnúšti, Jelšave a Žiari nad Hronom. V oblastiach vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia – Banskej Bystrici, Hnúšti a Jelšave sa v najväčšej miere na znečistení ovzdušia podieľajú tuhé častice PM_{10} . Pre uvedené oblasti riadenia kvality ovzdušia KÚ ŽP v Banskej Bystrici vypracoval programy na zlepšenie kvality ovzdušia podľa § 11 ods. 2 zákona č. 478/2002 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov. Na monitorovacej stanici v Žiari nad Hronom neboli zaznamenané žiadne prekročenia limitných hodnôt.

Čo sa týka odpadového hospodárstva možno konštatovať, že v súčasnosti sa na území Banskobystrického kraja odpad zhodnocuje asi v 70 zariadeniach na zhodnocovanie rôznych druhov odpadu. Materiálovo sa zhodnocuje najmä zberový papier v papierňach SHP, a. s., Harmanec, kovový šrot v Železiarňach, a. s., Podbrezová, nekovový šrot

v Kovovod Trade, a. s., Banská Bystrica a Four trade, s. r. o., Žiar nad Hronom. Staré vozidlá sa spracovávajú v zariadení ZSNP RECYKLING, spol. s r. o., Žiar nad Hronom a KOVOD RECYCLING, s. r. o., Banská Bystrica, prevádzka Lučenec.

Rozbieha sa spracovávanie elektronického šrotu v ELEKTRO RECYKLING, spol. s r. o., Banská Bystrica v Slovenskej Lupči. Odpadové oleje sa prečisťujú na linke Detox, s. r. o., Banská Bystrica v Rimavskej Sobote. Energeticky sa zhodnocuje drevný odpad najmä v Smrečine Holding I., a. s., Banská Bystrica, Faba, s. r. o., Banská Štiavnica, Ecoltech, s. r. o., Filákov a Bučina, a. s., Zvolen. Na kompostovanie biologicky rozložiteľného odpadu sa prevádzkujú kompostárne spoločnosti Biotika, a. s., Slovenská Lupča v Čebovciach, Eba, s. r. o., Bratislava v Lukavici a Lesy SR, š. p., Banská Bystrica prevádzkujú kompostáren vo svojom odštepnom závode v Žarnovici. Za účelom zhodnotenia sa odpad prepravuje aj mimo územia kraja, a to najmä vyseparované olovené akumulátory a batérie, sklo, opotrebované pneumatiky a ďalšie.

Zneškodňovanie odpadu skládkovaním sa robí na 23 skládkach odpadov, z toho na 2 skládkach sa zneškodňuje inertný odpad, 20 skládok je určených na skládokovanie odpadu, ktorý nie je nebezpečný, kde sa skládkuje aj komunálny odpad a 1 skládka v Žiari nad Hronom má vybudovanú jednu kazetu na odpad, ktorý je nebezpečný. Ročne sa skládkovaním zneškodní asi 586 000 ton odpadu. Odpad sa zneškodňuje tiež v dvoch spaľovniach

Sitno

priemyselného odpadu (Petrochema, a. s., Dubová a ŽOS Zvolen) a v piatich spaľovniach odpadu zdravotnej alebo veterinárnej starostlivosti. Spaľovaním sa ročne zneškodní asi 7 000 ton odpadu. Na zneškodňovanie odpadu sa využíva ďalších 22 zariadení, ako sú napríklad dekontaminačné strediská, elektroflotačné a neutralizačné stanice, na ktorých sa zneškodní ročne asi 58 000 ton odpadu.

V budúcnosti je nutné dobudovať ďalšie zariadenia na zhodnocovanie komodit odpadu, ktoré sa majú podľa programu odpadového hospodárstva zhodnocovať v stanovených percentuálnych podieloch. Ide najmä o zariadenia na zhodnocovanie odpadu z viacvrstvových kombinovaných materiálov, odpadu z plastov, žiariviek, skla a biologicky rozložiteľného odpadu.

Ing. Tibor Tuhársky
prednosta KÚ ŽP
Banská Bystrica

Sprievodca po geologicko - baníckych zaujímavostiach okolia Banskej Bystrice

V roku 2005 Stredoslovenské múzeum, v spolupráci s geologickými a baníckymi organizáciami a spoločnosťami sídlacimi v Banskej Bystrici, realizovalo projekt *Banskobystrickí geológovia a baníci jubliujúcej Banskej Bystrice*. Projekt bol zaradený medzi oficiálne akcie k 750. výročiu udelenia mestských výsad Banskej Bystrici. V snahe priblížiť obyvateľom Banskej Bystrice najzaujímavejšie fakty z tohto projektu, spracovali sme ich aj formou CD.

Sprievodca po geologicko-baníckych zaujímavostiach okolia Banskej Bystrice je zostavený z najzaujímavejších lokalít banskobystrického okolia. Pri 23 katastroch sú doplnené základné údaje o histórii obcí a podrobnejšie hodnotenia sú spracované pri 42 lokalitách. Na 30 ďalších sú v textoch odkazy. V popisoch sú zaradené údaje o prístupe, histórii, charakteristike anorganickej prírody, zaujímavostiach, environmentálnych aspektoch i o ich súčasnom alebo perspektívnom využívaní. Pripojené sú aj profily 11 priekopníkov výskumu, ktorí prispeli svojou prácou k základnému poznaniu tohto územia a tiež

výberová bibliografia literárnych zdrojov, ktoré sú v textoch citované. Odborné panely z výstavy Cesty poznávania a využívania neživej prírody v zrkadle 750 rokov Banskej Bystrice, ktoré boli vystavené v Stredoslovenskom múzeu, na prírodovednom pracovisku v Tihányiovskom kaštieli v období od 16. mája do 31. júla 2005.

Prezentácia banskobystrických geologických a baníckych spoločností a organizácií, ktorá bola vystavená súbežne s výstavou a predstavuje ich históriu i súčasnosť.

Komu je CD určené? Každému záujemcovi o históriu a prírodu okolia Banskej Bystrice, predovšetkým však učiteľom a mladšej generácii ako zdroj informácií pri vyučovaní, pri spracovávaní slohových, seminárnych, diplomových prác na všetkých stupňoch škôl.

Ako sa dá CD získať? Osobnou návštevou v Stredoslovenskom múzeu v Banskej Bystrici, prírodovednom pracovisku, Tihányiovský kaštieľ, Radvanská 27. Bližšie informácie: telefonicky na číslach 048/4103376, 4131994 a tiež: pvosm@stonline.sk.